

“ГЭМТ ХЭРЭГТ СЭЖИГЛЭГДЭЖ БУЙ ХҮҮХДИЙН СЭТГЭЛ ЗҮЙН ОНЦЛОГ”

ЭПЭЗ-ийн тэнхимийн ахлах багш,
цагдаагийн хошууч Б.Батзаяа

Товчлол: Нийгмийн хамгааллын салбарын бодлого болон эрх зүйн шинэчлэлийн хүрээнд 2012-2016 онд хүүхэд хамгааллын бодлогыг шинээр тодорхойлж, Хүүхдийн эрхийн тухай, Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийг УИХ-аас батлан гаргаж, 2016 оны 9 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс хүчин төгөлдөр хэрэгжиж эхэлсэн. Хүүхэд эрх, хүүхэд хамгаалал нь зөвхөн дээрх хоёр хуулиас гадна эрх зүйн шинэчлэлийн хүрээнд батлагдсан эрүүгийн багц хууль тогтоомжтой уялдан боловсруулагдсан билээ. Хууль сахиулагчдаас орчин үеийн хүүхдийн хөгжлийн болон сэтгэл зүйн онцлогийн талаарх мэдлэгийг эзэмших хэрэгтэй гэж үздэг болсон. Иймд энэхүү илтгэлээр гэмт хэрэгт сэжиглэгдэж буй хүүхдийн сэтгэл зүйн онцлог, хүүхдийн эрх ашгийг дээдлэх үзэл хандлагыг эзэмшүүлэхийг зорьсон болно.

Түлхүүр үг: Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын дүрэмд тунхагласан зарчмуудын дагуу нийгмийн бүх гишүүдийн угаас заяасан нэр төр, тэгш, салшгүй эрхийг хүлээн зөвшөөрөх нь дэлхий дахинд эрх чөлөө, шударга ёс, энх тайвныг хангах үндэс болно гэж үзэж, гэр бүл түүний гишүүдийн, ялангуяа хүүхдийн өсөж бойжих, аж төрөх жам ёсны орчин, нийгмийн үндсэн нэгж болохын хувьд нийгэмд хүлээх хариуцлагыг бүрэн хэмжээгээр үүрүүлэхэд шаардлагатай хамгаалалт, туслалцаа хүртэх ёстойг ойлгож, Монгол улс “Хүүхдийн Эрхийн Тухай” конвенцийг 1990 оны 7 дугаар сарын 05-ны өдөр соёрхон баталж, улмаар 1990 оны 9 дүгээр сарын 02-ны өдөр хүчин төгөлдөр болсон. Энэхүү конвенцид нэгдэн орсноор хүүхдийн угаас заяасан нэр төр, эрх чөлөөг хамгаалж, энх тайван, эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг хангах зорилгод хүрэх том алхам болсон юм

Үндсэн хэсэг: Цаг үеийн нөхцөл байдал, бүх нийтийн хорио цээрийн дэглэмийн үед насанд хүрээгүй хүүхдээс үйлдсэн гэмт хэргийг ураг төрлийн хамааралтай, ойр дотны хүмүүс үйлдэж бие махбодь, сэтгэл санааны хямралд орж сэтгэцийн эмгэг үүсэх, амь насаа хорлох, эцэг, эхчүүдээс хүүхдүүдийн цахим орчны хэрэглээнд тавих хараа хяналт сул байгаагаас өөрийн аюулгүй байдлаа хангаж чадахгүйд хүрч улмаар бэлгийн хүчирхийлэлд өртөх гэмт хэргийн хохирогч болж байна. Улсын хэмжээнд 2010-2017 онуудад цавуу, бензин, газ үнэрлэх зөрчил хүүхдүүдийн дунд нэлээд гарч байсан бол 2018 оноос хойш одоог хүртэл мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисыг хууль бусаар ашиглах гэмт хэрэг 10,3 хувиар нэмэгдсэн байна. Энэ нь мансуурахтай холбоотой бодис хэрэглэх төрөл хэлбэр нь өөрчлөгдсөн, мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисыг хэрэглэж үзсэн, хэрэглэж байгаа хүүхдийн тоо өсөх хандлагатай гэж дүгнэхээр байна.

Насанд хүрээгүй хүн гэмт хэрэгт холбогдсон тоон үзүүлэлтийг сүүлийн 10 жилээр нь авч үзэхэд нийт 11257 хэрэг, жилд дунджаар 1125 хэрэг бүртгэгдэж, бүх хэрэгт эзлэх хувийн жин 3,9 хувь болж байна.

Сүүлийн 3 жилийн хугацаанд хулгайлах гэмт хэрэгт 2020 онд 355 насанд хүрээгүй хүн холбогдсон нь 2019 оноос 212 буюу 37,3 хувиар, хүний эрүүл мэндийн халдашгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэгт 2020 онд 224 хүүхэд холбогдсон нь 2019 оноос 8 буюу 3,4 хувиар, 2020 онд хулгайлах гэмт хэрэг 355 хүүхэд холбогдсон нь 2021 оны эхний 11 дүгээр сарын байдлаар 115 буюу 32,3 хувиар тус тус буурсан тоон үзүүлэлттэй байна.

Монгол Улсын Эрүүгийн хуулийн тусгай ангийн 16 дугаар бүлэг (Хүүхдийн эсрэг гэмт хэрэг)-т дараах гэмт хэргүүд хуульчлагдсан. Үүнд:

- 16.1 дүгээр зүйл. Хүүхдийг гэмт хэрэг үйлдэхэд татан оруулах;
- 16.2 дугаар зүйл. Хүүхдийг согтуурах, мансуурах, донтох байдалд татан оруулах;
- 16.3 дугаар зүйл. Хүүхдийг хаях, төөрүүлэх, тэнүүчлэлд хүргэх;
- 16.4 дүгээр зүйл. Хүүхдээр гуйлга гуйлгах;
- 16.5 дугаар зүйл. Хүүхэд солих;
- 16.6 дугаар зүйл. Хүүхэд худалдах;
- 16.7 дугаар зүйл. Хүүхэдтэй хэрцгий харьцах;
- 16.8 дугаар зүйл. Хүүхдэд садар самууныг сурталчлах, уруу татах;
- 16.9 дүгээр зүйл. Хүүхэд оролцуулж садар самууныг сурталчлах;
- 16.10 дугаар зүйл. Хүүхдээр тэвчишгүй хөдөлмөр эрхлүүлэх;
- 16.11 дүгээр зүйл. Хүүхдийг асран хамгаалах үүргээ үл биелүүлэх зэрэг багтана.

Хүүхдийн эсрэг гэмт хэргүүдийн бүрэлдэхүүн дараах нийтлэг шинжтэй. Үүнд:

Объект: Эрүүгийн хуулиар хамгаалагдсан хүүхдийн эрх ашгийг зөрчиж, хохироосон байна. Тодруулбал, Хүүхдийн амь нас, эрүүл мэндэд халдсан, ёс суртахууны хүмүүжилд сөрөг нөлөө үзүүлж хохироосон байна.

Объектив шинж: Гэм буруутай этгээдийн хууль бус үйлдэл, эс үйлдэхүйн улмаас хүүхдийн эрх, ашиг сонирхол хөндөгдөн хүүхэд хохирсон байна.

Субъектив шинж: Хүүхдийн эрхийг зөрчсөн гэмт этгээд өөрийн үйлдэл, эс үйлдэхүйд шууд санаатайгаар хандаж, хүүхдийн эрх, ашгийг хохироосон үр дагаварт хүрсэн байна. Өөрөөр хэлбэл, гэм буруутай этгээд өөрийн үйлдэл, эс үйлдэхүйн хууль бусыг, үүний улмаас хүүхдийн эрх, ашиг сонирхол зөрчигдөж, хохирохыг мэдэж, түүнийг хүсэж, тийм үр дагаварт хүргэсэн байна.

Субъект: Хүүхдийн эсрэг гэмт хэрэг үйлдэх үедээ 18 насанд хүрсэн, хэрэг хариуцах чадвартай, манай улсын, гадаад улсын хоёрдмол харъяалалтай, аль ч улсын харъяалалгүй иргэн байна.

Насанд хүрээгүй хүмүүсийн гэмт хэрэг үйлдэх болсон хүчин зүйл нь генетикийн болон хүрээлэн буй орчны хүчин зүйлийн холимог байдлаас үүдэлтэй байдаг. Өсвөр насны хүүхдүүдийн гэмт хэрэг үйлдэх хамгийн чухал хүчин зүйл нь эцэг эхийн хэв маяг, үе тэнгийн бүлгийн холбоо юм. Өсвөр насны хүүхдийг гэмт хэрэг үйлдэхэд хүргэж болзошгүй нэмэлт хүчин зүйлүүд нь санхүүгийн бэрхшээл, сургуулиас завсардсан байдал, бүтэлгүйтэл, мөн үе тэнгийнхнээсээ хөндийрөх зан үйл байдаг.

Өсвөр насандаа ганц бие эцэг эхийн гар дээр өссөн хүүхдүүд эцэг эх хоёулаа амьдардаг хүмүүстэй харьцуулбал ядууралд нэрвэгдэх, гэмт хэрэг үйлдэх магадлал өндөр байдаг.

Үе тэнгийнхнээс татгалзах нь насанд хүрээгүй хүмүүсийн гэмт хэрэг үйлдэх урьдчилсан бэлтгэлийг хангадаг. Өсвөр насны хүүхэд ийнхүү үе тэнгийнхнээсээ хөндийрснөөр түүний зөв

нийгэмших чадварт нөлөөлж , ихэвчлэн нийгмийн сөрөг үе тэнгийн бүлгүүдэд татагдахад хүргэдэг. Өсвөр насны хүүхдийн хөгжлийн судалгаанаас харахад өсвөр насныхан эрсдэлд өртөмтгий байдаг.

Өсвөр насны хүүхэд зан авирын сөрөг хэв маягаа үргэлжлүүлсээр арван найман нас хүрмэгц эрүүгийн ноцтой гэмт хэрэгтэн болох магадлал өндөр байна. 15 наснаас өмнө зан авирын эмгэгийн түүхийг тодруулах шаардлагатай. Зан авирын эмгэг нь тогтворгүй, түрэмгий зан авиртай ижил төстэй байдаг. Тиймээс зан авирын эмгэг гэж оношлогдсон насанд хүрээгүй гэмт хэрэгтнүүдийн эрт үеийн шинж нас бие гүйцсэн хойноо илэрдэг. Гэмт хэрэгтэн бие хүн бага сургуульд орохоосоо өмнө нийгмийн эсрэг зан үйл үйлдэж эхэлдэг бөгөөд тэд олон төрлийн хор хөнөөлтэй зан авир гаргадаг, бусдад маш ихээр гомддог онцлог төрх үйлийн шинж илэрдэг.

Мөн “Өсвөр насны хүнийг байцаах, шүүн таслах ажиллагаанд урьдчилан бэлтгэх, хэргийн оролцогчдын бүрэн оролцох боломжийг бүрдүүлэх, хүүхдийг байцаалтад дуудахдаа тэдгээрийн эцэг, эх хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчийг заавал оролцуулах ба өсвөр насны хүн ямар хэрэгт сэрдэгдэж байгааг тайлбарлаж өгөх” нийтлэг чиг үүрэгтэй.

“Хохирогч болон холбогдогч хүүхдийн мэдээллийг цагдаагийн байгууллага болон бусад этгээдээс хүлээн авсны дараа хохирогч хүүхэд болон түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчтэй уулзах уулзалтыг нэн даруй зохион байгуулах” туслалцаа үзүүлнэ.

Гэмт хэрэгт сэжиглэгдэж буй хүүхдийн сэтгэл зүйн онцлог:

Сэжигтэн ч буруутгагдаж буй этгээд ч заавал хэрэгтэн байх албагүй. Иймд хэргийн гол асуудал буюу уг хэргийг тухайн этгээд үйлдсэн үү үгүй юу гэдгийг тогтоохын тулд тэдний сэтгэлзүйг маш сайн ойлгодог байх хэрэгтэй юм. Тухайлбал, сэжигтний хувьд зан байдал нь ойр ойрхон хувирч байх талтай.

Гадны цочролд хүний үзүүлэх хариу үйлдэл нь хоёр янз байдаг. Тэгвэл физиологийн хариу үйлдэл нь мөн л сэтгэлзүйн хувьд түгшүүртэй, хурцадмал байдалтай байгааг гэрчлэх бөгөөд сэжигтний нүүрний хувирал болон гарын дохио зангаагаар илэрч байдаг болно.

Мэдүүлэг авах үед буруутан этгээд сэтгэлзүйн янз бүрийн байдалд орж байж болно. Үүнд:

1. Гэмт хэрэг үйлдсэн бол илчлэгдэх, улмаар ял зэмлэлээс айж байх нь тодорхой. Энэ нь сэтгэлзүйд дарамт учруулж, сэжигтнийг ихээхэн мохоож, үүссэн нөхцөл байдлыг буруу үнэлэх нөхцөл бүрдүүлэх, бие барих чадвар алдахад хүргэж байх магадлалтай. Ингэснээр сэжигтнийг сэтгэлзүйн холбоо тогтоох явдлыг хүндрүүлж, улмаар байцаалтын тактикийн аргуудын үр нөлөөг бууруулна.

2. Мэдүүлгийн үеэр гэр бүл, ойр дотны хүмүүс, найз нөхөд болон хамт ажиллагсад нь хэргийн талаар мэдэх вий гэж айсны улмаас сэтгэлийн хямрал, ичгүүртэй байдалд орсон байж болох юм. Иймд бусдад задруулахгүй байх хүсэл нь буруутны зан байдлыг тодорхойлогч хүчтэй сэдэл болж байдаг.

3. Буруутан этгээдийн хувьд өөрийн хүрсэн нийгмийн байр суурь, албан тушаал, эд хөрөнгөө алдахаас айх явдал үндсэн шинж болж байдаг. Иймээс гэмт хэрэг үйлдсэн бол байцаалтын үеэр үнэн зөв хариулт өгөхөөс зайлсхийдэг.

4. Сэжигтний зан төлөвийг тодорхойлогч хамгийн хүчтэй сэтгэлзүйн байдлуудын нэг нь эрх чөлөө, хэвийн амьдралаа алдаж, улмаар гэмт хэрэгтнүүдтэй нэг дор байхаас айх айдас юм.

5. Сэжигтний зан төлөвийг нэлээдгүй хэмжээгээр тодорхойлогч сэтгэлзүйн байдал бол ойр дотны хүмүүсээсээ хагацахтай холбоотой сэтгэл зовнил байна. Энэ нь нэг талаас буруугаа хүлээж үнэн зөв мэдүүлэг өгөх, эсвэл эсрэгээрээ худал мэдүүлэхэд хүргэж байж болно.

6. Сэжигтний хувьд хохирогч, түүний гэр бүл, ойр дотны хүмүүсийг өрөвдөх сэтгэл төрөх нь цөөнгүй. Үүнийг нь мөрдөгч дэмжиж, бататгаж өгөх нь чухал.

7. Мэдүүлэг авах үед ихэвчлэн үүсэх хурцадмал байдлуудад сэжигтэн нэг л “зайдгай” байдалтай болж, сандарч байгаагаа дарах, мөрдөгчид “үнэнээ хэлэх” хүсэлтэй, өөрийн амьдрал, хүсэл сонирхол, азтай болон азгүй тохиол, мөрөөдөл, төлөвлөж явдаг зүйлс гэх мэтийн талаар бүхнийг биш юм аа гэхэд нэлээдийг нь ярьж өгөхөд бэлэн болсон байх магадлалтай. Энэ нь түүнийг гэмээ ухаарч, үнэн зөв мэдүүлэг өгөхөд хамгийн тохиромжтой үед байгааг илэрхийлнэ.

8. Зарим сэжигтэн цагдаагийн ажилтан, мөрдөгч, прокурор, гэрч гээд түүнийг илчлэхэд оролцож буй бүхий л хүмүүст дайсан шиг ханддаг. Сэжигтний ийм байр суурь түүнд сэтгэлзүйн зөв арга хэрэглэх явдлыг ихээхэн бэрхшээлтэй болгож байдаг.

Гэмт хэрэг үйлдсэн хүүхэдтэй ажиллах нь: Зарим эцэг эхчүүд хүүхдээ гэмт хэрэг үйлдсэнийг гэнэт дуулаад өөрсдөө зодож шийтгэхийг урьтал болгодог. Мөн хохирогчдын гэр бүлийнхний зүгээс заналхийлэх явдал ч гардаг. Энэ тохиолдолд хүүхдийн хамгаалуулах эрхийг хангахын тулд нийгмийн ажилтан гэр бүлийнхэнтэй нь ажиллах шаардлагатай. Хүүхэд хийсэн хэргийнхээ төлөө шаналан, ичиж эмээж өөрийгөө өөрөө шийтгэж байхад нь нэрмээс болохгүй байх талаар ойлгуулж, хүүхдийн хүчирхийлэл бол гэмт үйлдэл гэж таниулах нь зүйтэй. Хэрвээ хүүхэд, гэр бүлийн гишүүдийн хооронд энэ мэт зөрчил, маргаан байвал харилцааг сайжруулах, бие биеэ ойлгох боломж олгох зөвлөгөө засал өгөх хэрэгтэй. Мөн хүүхдийн оршин сууж байгаа хорооны хэсгийн байцаагчтай холбоо тогтоож хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх талаар идэвхитэй алхам хийж болно.

Хэрвээ амьдралын элдэв шалтгаанаар хүүхдэд хууль ёсны төлөөлөгчөөр томилох хүн байхгүй бол гэрбүл хүүхэд залуучуудын асуудал эрхэлсэн орон нутгийн байгууллагад хандаж шийдвэрлүүлж болно. Зарим тохиолдолд тухайн хэрэгт магадлан итгэмжлэгдсэн төрийн бус байгууллагын ажилтныг төлөөлөн оролцуулж болно. Нийгмийн ажилтны ажил үүргийн хүрээ нэмэгдэж байгаа болохоор хуулинд өөрчлөлт оруулах хэрэгтэй болж байна. Гэхдээ нийгмийн ажилтны хийж гүйцэтгэж байгаа ажлаар нь тэднийг сурган хүмүүжүүлэгч гэж тооцож болох тул өнөөгийн хуулийн хүрээнд хүүхдийн хууль ёсны төлөөлөгч гэж тооцож болох боломжтой.

Гэмт хэргийн ул мөр дээр хүүхэдтэй ажиллаж байсан сэтгэл зүйчийн туршлагаас хуваалцахад мөрдөгч болон бусад хүнтэй контакт үүсгэхээс өмнө хамгийн түрүүнд сэтгэл зүйчийг тухайн хүүхдүүдтэй уулзуулж, сэтгэл зүйг тайвшруулж, хэвийн болгосны дараа мэдүүлэг авч байх нь хүүхдийн эрхийг хангах үндэс болно гэдгийг онцолж байна. Жишээ нь: 2021 оны 4-р сард нэгэн байрны давхараас ээж нь 3-н хүүхдийнхээ нүдэн дээр цонхоороо үсрээд амиа алдсан. Хүүхдүүд нь араас нь ээжээ гээд үлдсэн. 3-н хүүхэд нь тухайн үзэж харсан хэргийн хувьд гэрч болж байгаа юм. Хүүхдүүд болохоор эрх, хууль ёсны ашиг сонирхолоо мэдэхгүйгээр хэрэгт ач холбогдол бүхий мэдүүлэг өгч, тухайн мэдүүлгийнх нь дагуу эцгийг нь барьж хорьсон тухай хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр цацагдсан. Гэтэл хүүхдүүд ирээдүйд нас

биед хүрнэ, юмны учир зүй тогтлыг ойлгож эхэлнэ, тухайн үед өө бид нарын мэдүүлгээс болж аавыг маань шоронд хорьчихсон юм байна гэдэг харуусал төрөх юм. Хүүхдийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхолыг хангахын тулд эхлээд хүүхдүүдийг сэтгэл зүйчтэй уулзуулж тайвшруулж, сэтгэл зүйг нь хэвийн болгож, түүнд хуульд заасан эрх үүргийг нь тайлбарлаж өгсөн бол ирээдүйд гарах хор уршиг багасах юм.

Хүмүүжлийн чанартай албадлагын арга хэмжээг хэрэглэх нөхцөл журам, хэрэгжүүлэгч байгууллага, хэрэгжүүлэх процесс зэргийг Эрүүгийн хууль болон холбогдох бусад хуульд нарийвчлан зааж өгсөнөөр шүүхээс уг албадлагын арга хэмжээг хэрэглэх боломж бүрдэхээс гадна гэмт хэрэг үйлдсэн өсвөр насны хүнийг гэм бурууг нь ухамсарлуулах, хохирлыг нөхөн төлүүлэх, хөдөлмөрлөх, амьдрах зөв арга барилд сургах, гэмт хэрэг дахин үйлдэхээс урьдчилан сэргийлэх зэрэг хуульд заасан гол зорилгууд биелэх бодит нөхцөл үүснэ. Түүнчлэн Эрүүгийн хуулийн шинэчилсэн найруулгатай уялдуулан шинээр батлагдсан Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлд “Хүүхдийн эрхийн хууль зүйн хороо”-г байгуулахаар заасан ба уг хороо нь дараахь үйл ажиллагааг явуулахаар заасан байна:

1.Гэмт хэрэг үйлдэж шүүхээс ял шийтгүүлсэн, хүмүүжлийн чанартай арга хэмжээ авагдсан хүүхдийг шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагаас хүлээн авах, шүүхээс хүүхдэд даалгасан үүргийг биелүүлэхэд зөвлөгөө өгөх, дэмжлэг, туслалцаа үзүүлэх;

2.Сургалт, хүмүүжлийн тусгай байгууллагад хүмүүжиж байгаад суллагдсан хүүхдийг нийгэмд хэвийн амьдрахад нь дэмжлэг, туслалцаа үзүүлэх;

3.Гэмт хэрэг, зөрчилд холбогдон шалгагдаж байгаа хүүхдийг эрүүгийн хэрэг шалган шийдвэрлэх ажиллагааны сөрөг нөлөөллөөс хөндийрүүлэх зорилгоор хууль сахиулах байгууллагатай хамтран ажиллах, хүүхдэд батлан даагч томилуулахаар санал гаргах;

4.Хууль зөрчсөн хүүхдийг зөв зохистой хүмүүжил олгох сургалт, хөтөлбөрт хамруулах;

5.Эцэг, эх, гэр бүлийн гишүүд, үе тэнгийхэн, сургууль, хамт олонд нь зөвлөгөө өгөх, тогтмол хугацаанд уулзалт, ярилцлага зохион байгуулж, үр дүнг тооцох;

6.Хорт зуршлаас ангижрах эмчилгээнд хамруулах, зөвлөгөө өгөх, ажил, сургууль, мэргэжил олгох сургалтад хамруулах;

7.Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуулийн үйлчлэлд хамаарахгүй хүүхдэд туслалцаа үзүүлэх, зөвлөгөө өгөх, тэдний эрх ашгийг хамгаалах. гэх мэтчилэн тодорхой заасан боловч үүнийг хэрэгжүүлэх чиг үүрэгтэй нэгж, орон тооны бус хороодууд хэлбэрийн шинжтэй үйл ажиллагаа явуулж, нэгдсэн бодлого төлөвлөгөөтэй ажиллахгүй байгаагаас хүүхэд хамгааллын тогтолцоог бүрдүүлэх нь сорилт, бэрхшээлтэй нүүр тулж байна.

Дүгнэлт:

Гэмт хэргийн улмаас хүүхдэд бие махбодийн хохирлоос гадна, ёс суртахууны, эд хөрөнгийн, санаа сэтгэлийн хохирол учирдаг. Ёс суртахууны хохирол нь тухайн хүүхдийн нэр төрийг нь гутаан доромжлох, сургууль, гэр бүлийн орчинд нэр хүндийг нь унагах, сэтгэлийг нь хямрааж шаналгах хэлбэрээр илэрнэ. Энэ хохирлыг барагдуулж шийдвэрлэсэн талаарх шийдвэр баримт байхгүй байгаа юм. Энэ хохирол нь тухайн хүүхдийн хувь тавилан, цаашдын амьдралтай холбоотой байдаг тул үүнийг хамтад нь шийдвэрлүүлэхээр шүүхийн шийдвэрт тусгах нь хүүхдийн дээд эрх ашигт нийцэх юм.

Хүүхэд гэмт хэрэгт өртөж хохирсон эсхүл гэмт хэрэг үйлдсэн тохиолдол бүрт хүүхдийн асуудал эрхэлсэн байгууллагад хандаж эрсдэлт нөхцөлд байгаа хүүхэд мөн эсэх ямар тусламж

үйлчилгээ шаардлагатайг тогтоолгож, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад хүүхэд хамгааллын үйлчилгээнд хамруулж байх.

Гэмт хэрэг үйлдсэн, холбогдсон насанд хүрээгүй хүмүүсийн хувийн байдлыг аваад үзэхэд дийлэнхи нь урьд нь өөрөө гэмт хэргийн улмаас хохирч байсан нь ихээхэн сонирхол татаж байгаа төдийгүй насанд хүрээгүй хүмүүсийн дунд зохиох урьдчилан сэргийлэх ажлыг нийгмийн бусад салбарын үйл ажиллагаатай хослуулах хэрэгцээтэй байгааг харуулж байна.

САНАЛ

1.Хэрэг хянан ажиллагаанд татагдан оролцож, сурган хүмүүжүүлэгч гэсэн статустай болсон багш, нийгмийн ажилтан тухайн хэргийн талаархи мэдээллээс гадна хүүхдийн хувийн байдал, өвчин эмгэг ч юм уу бусад байдлаар хувь хүүхдийн нууцыг хамгаалах хэрэгтэй байна. Ялангуяа сургуулийн орчинд гэмт хэрэгт холбогдсон хүүхдийн талаар ямар нэг яриа, мэдээлэл гаргахгүй байхад чухалчлан анхаарч, хүүхэдтэй өөртэй нь харилцаа тогтоох, итгэл төрүүлэх, аль болох эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанаас хөндийрүүлэх бодлого баримтлах нь зүйтэй.

Хөдөө орон нутаг, сургууль, ахуйн орчинд хүүхдийн нэр төрийг хамгаалах, амьдрах нутаг орныг нь солих асуудлыг хуулиар зохицуулсан боловч энэ эрхээ эдэлж чадахгүй байгаа хүүхдүүдийн эрхийг хэрхэн хангахыг хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгч болон хүүхдийн асуудал хариуцсан төрийн байгууллагын ажилтан, төрийн бус байгууллагууд хуулиар олгосон чиг үүргийнхээ дагуу мэргэшсэн, мэдрэмжтэй, санаачлагатай, хүүхдийн эрхэд суурилсан, хүүхэд төвтэй хандах нэн шаардлагатай байна.

Аймаг нийслэлийн Сэтгэцийн эрүүл мэндийн үндэсний төвөөс гаргасан дүгнэлтүүд нь нотлох баримтыг шаардлага хангахгүйгээс шалтгаалан хэрэг эцэслэн шийдвэрлэгдэхгүй байх тохиолдол их байх тул цаашид Улсын ерөнхий прокурортой хамтран мөрдөгч нарт сургалт зохион байгуулах саналтай байна.

Мөн гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол, хор уршиг, сэтгэл санааны хохирлоо хэрхэн барагдуулах, түүнийг тооцох аргачлал тодорхой бус байгаа, мөн эрүүгийн болон иргэний шүүхээр олон шат дамжлага дамжиж явах нь тэднийг хохирлоо бүрэн барагдуулахад хүндрэл бэрхшээлтэй байгааг дурьдах нь зүйтэй юм.

АШИГЛАСАН ЭХ СУРВАЛЖИЙН ЖАГСААЛТ

- Гэр бүлийн тухай хууль (1999)
- Монгол Улсын үндсэн хууль (1992)
- Хүүхэд хамгааллын тухай хууль (2016)
- Хүүхдийн эрхийн тухай хууль (2016)
- Эрүүгийн хууль (2015)
- Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны хууль (2017)
- Хүүхдийн сэтгэл зүйн ертөнц. Хишиг-Ундрах, М. (2019 он)
- Хуулийн сэтгэл судлал. Номин-Эрдэнэ, Ш. (2021 он)
- Б.Батзориг, Х.Баавгай, Г. Оюунболд нар, Хүүхдийн эрхийн улсын байцаагчийн гарын авлага. 2017 он.

